

/СЕЋАЊА

Др Добросав МИЛОВАНОВИЋ*

ДРАГОЉУБ КАВРАН (1933–2021)

Поштовани и драги Коко, Лолице, Павле и Јасна, драге колегинице и колеге,

Недавно смо остали без Драгољуба Каврана, уваженог професора, стручњака светског гласа, великог спортисте, мудрог и драгог човека изузетних одлика. Рођен у Београду, професор Кавран је одрастао у окружењу које је представљало својеврсну комбинацију официрског реда и дисциплине, префињене уметности, адвокатске професије... Сви ти аспекти, заједно са специфичном снагом његове личности, изнедрили су човека невероватног сплета особина и изузетног стила и усмерили га ка великим достигнућима у, према некима, неспојивим областима живота.

Имао сам ту срећу, част и задовољство да будем његов сарадник дуже од три деценије. О професору Каврану може се говорити веома дуго а да се притом искаже само мали део његових драгоцених, успешних, живописних, узбудљивих и раскошних животних искустава. Плену је као особа, имао је ретку способност да разуме људе који потичу из веома различитих окружења, да их подстиче да досегну и пређу

* Редовни професор, Правни факултет Универзитета у Београду, Србија, bata@ius.bg.ac.rs.

границе својих способности и да им несебично помаже. Располагао је незамисливим знањима из најразличитијих области. Имао је дар да у најсложенијим ситуацијама остане миран и да реши проблеме на оптималан начин. Поседовао је велику психичку и физичку снагу, красили су га борилачки дух спортисте, али и снажне емоције. Био је човек изузетне интелигенције и истински лидер у свему што је радио. Имао је нарочит таленат за хумор. Људи су га волели и поштовали.

Коко, Лолице и Павле, пре приказивања професионалних достигнућа професора Каврана, желим да кажем да ме је посебно дирнула његова свест о значају породице. Увек је личним примером показивао како треба бринути о својим најближима. Такође, увек би ме искрено разумео и подржавао када сам морао да одложим неки посао из породичних разлога. То је ретка особина јер многи људи, нарочито ако су професионално успешни, забораве да, осим каријере, постоје и друге значајне вредности. Професор је имао срећу да доживи успехе своје деце и да се радује у игри са својим унуцима.

Спортови, а нарочито веслање у коме је остварио изузетне резултате, били су велика љубав професора Каврана, коју је успешно пренео на своју децу која су такође достигла снежне врхове у скијању и побеђивала секунде у базену. Спорт му је пружио велику енергију и истрајност у остваривању, за већину људи, незамисливих постигнућа у наставној и научноистраживачкој каријери на домаћем и међународном плану. Професор Кавран је предавао на свом Правном факултету Универзитета у Београду, али и другим бројним правним факултетима у земљи (Нови Сад, Крагујевац, Ниш, Бања Лука, Загреб и Љубљана). Учествовао је у оснивању Факултета организационих наука у Београду. Такође, бројни факултети у иностранству су могли да уживају у његовим надахнутим предавањима (САД, В. Британија, Португалија и Шведска).

Предавања професора Каврана представљала су за студенте посебан доживљај. Темељна теоријска знања која је поседовао из најсавременије литературе, минуциозно сагледавање проблема, повезивање материје из различитих области којима се бавио, сликовито приказивање богатих непосредних искустава из међународне и домаће праксе – освајала су студенте и одржавала њихову пажњу, будила у њима жељу за знањем и константним усавршавањем. Зато су сви видови његове наставе били посећени, а студенти су често губили осећај да је истекло предвиђено време. Професор је истицао да се студентима највише помаже у суштинском савладавању материје и формирању личности – разумљивим објашњавањем, саветовањем и подстицањем. Професор Кавран им је на том плану пружао много. Студенти су желели да полагају код њега, свесни чињенице да резултат испита зависи искључиво од њих самих. Сматрали су га правим професором и правим господином.

Професор Кавран објавио је низ драгоцених књига, уџбеника, монографија и око 260 студија, чланака и саопштења у часописима и научним публикацијама у земљи и иностранству. Међутим, остале су и бројне значајне мисли и идеје, које је износио у вишесатним инспиративним разговорима. Задатак свих нас је да следимо његове принципе професионализма и критички дух и настојимо да запишемо и пренесемо следећим генерацијама сву мудрост и знање професора Каврана.

На међународном плану професор је достојно репрезентовао своју земљу. Био је специјални саветник Генералног секретара УН. У својству експерта водио је бројне пројекте у области реформе јавне управе у Бахреину, Индонезији, Јемену, Катару, Кини, Монголији, Зимбабвеу, и сарађивао на концептуализацији и примени реорганизације управе у више од 40 земаља. Због изузетних резултата, жеље да спозна и способности да открије историјски, политички, економски и културолошки контекст, објективности и непристрасности – поверавани су му најкомплекснији и најосетљивији пројекти. Такође, из тих разлога био је прихваћен од стране држава у којима их је спроводио и добијао је највише награде и признања. Увек је говорио да метод рада експерта не сме бити настојање да се некритички примене решења која, колико год била добра за земљу порекла, могу да доведу до веома лоших и дугорочних последица у земљи примене.

Професор је учинио много за свој народ и прибављањем хуманитарне помоћи и развејавањем негативних предубеђења насталих током 90-их година, на њему својствен и уверљив начин.

Имао сам част и задовољство да са њим учествујем на бројним међународним конференцијама где су своја достигнућа приказивали еминентни професори и експерти. Професор Кавран је у том окружењу имао посебан статус. Његова инспиративна излагања, идеје и решења које је нудио, праћена су са посебном пажњом и уважавањем. Професор је изналазио тзв. *win win* солуције, због чега су га иностране колеге изузетно цениле. Показао је како, релативно мала земља, захваљујући великој креативности, дубинским знањима, виспрености, као и професионалном односу који је професор Кавран увек гајио, може да заузме водеће место у одређеној области на међународном нивоу.

Професор је био главни уредник и члан уређивачких одбора неколико стручних часописа. За нашу земљу, на међународном плану, посебан значај је придавао Копаоничкој школи природног права у чијем утемељењу је учествовао са својим великим пријатељем професором Слободаном Перовићем, где је и уређивао секцију за управно право преко 30 година.

У стручним асоцијацијама и институцијама обављао је одговорне функције и био активан члан. Био је потпредседник Кадровског комитета Светске асоцијације за управне науке, члан Друштва за јавну управу САД, Америчке и британске академије за менаџмент, Председник Савезне комисије за реорганизацију управе и директор Завода за високо образовање. Од поновног успостављања, скоро три деценије, предводио је Удружење за јавну управу Југославије, односно Србије.

Однос према колегиницама и колегама био је изузетан. Енормна и разноврсна знања и вештине којима је располагао и непрестано обогаћивао, професор Кавран је несебично преносио. Поседовао је огроман суштински ауторитет и никада се није користио формалним ауторитетом. Имао је ретку особину да пажљиво саслуша, и знатно млађе сараднике, и да уважи њихове аргументоване ставове. Искрено се радовао успесима својих млађих колегиница и колега. То је особина великих људи који никада не престају да се усавршавају, који верују у себе и у млађе генерације и желе трајан напредак свог народа и друштва.

Поред професионалне димензије, професор Кавран је бринуо о колегама, на њему својствен, пријатељски начин. Увек је налазио време да нас чује, разуме и пружи немерљиво корисне савете из свих животних области. Надам се да смо успели да професору Каврану, бар делимично, допринесемо за све што је за нас учинио. Било ми је драго када ми је својевремено рекао: „Ја сам већ 18 година у пензији, а захваљујући теби и седморо величанствених, тога нисам свестан“. Професор Кавран нам је дао леп пример начина на који треба градити међуљудске односе не само на Факултету, него и уопште.

Темељи тих односа су добијали посебну позитивну енергију и надахнуће из добронамерног смисла за хумор професора Каврана. Чак и у најтежим ситуацијама умео је да бистрином свога ума изнађе смешну димензију и да релаксира људе у свом окружењу. Анегдоте из његовог живота су изузетно бројне. Као човек који није имао сујету, често се шалио на свој рачун, показујући тиме ширину и снагу своје личности.

Дух професора Каврана и његова енормна достигнућа остају заувек са нама, осветљаваће нам наставни, научни и животни пут, служиће нам као вечита инспирација за то како треба стварати, којим карактеристикама правог професора и стручњака треба тежити и како треба без било каквог страха, оптимистички и са великим стилем приступити животу и свим његовим тешкоћама и лепотама.

Својевремено ми је отац рекао да живимо онолико дуго колико имамо тренутака који нас истински испуњавају. Сваки тренутак професора Каврана био је прожет стваралаштвом и способношћу за решавањем

комплексних проблема, великом одважношћу, талентом за преношење немерљивих знања и вештина, разумевањем правих вредности и начина на који треба живети. Професор Кавран је пленио ведрином духа, изузетним смислом за хумор, способношћу и жељом да помогне другима.

Стога се може рећи да је ваш отац и супруг, наш драги колега и мој духовни отац знао разлоге свог доласка на овај свет, да је испунио све мисије свог постојања и да његова дела, мисли, речи и хуманост остају вечно са нама, до поновног сусрета на неком другом месту или у некој другој димензији. Нека му је вечна слава и хвала.